

SIEDEM WIEKÓW PARAFII Świętego Bartłomieja Apostoła W MOGILANACH

ASTRAIA

SIEDEM WIEKÓW PARAFII ŚWIĘTEGO BARTŁOMIEJA APOSTOŁA W MOGILANACH

SIEDEM WIEKÓW PARAFII
ŚWIĘTEGO BARTŁOMIEJA APOSTOŁA
W MOGILANACH

Wydawnictwo **ASTRAIA**
Kraków–Mogilany 2025

Copyright © 2025 by Oficyna Artystyczna Astraia, Kraków for this edition
Copyright © 2025 by Parafia św. Bartłomieja w Mogilanach

Redakcja: ZESPÓŁ

Korekta: IZABELLA SARIUSZ-SKĄPSKA

Projekt graficzny i typografia: RAFAŁ MONITA

Fotografie na okładce: MATEUSZ PASZTA

Druk: Drukarnia Leyko, Kraków

Mapa zamieszczona na wyklejce i stronach między rozdziałami: *Kataster galicyjski*, 1845 r., Archiwum Narodowe w Krakowie.

Zadanie współfinansowane
przez Gminę Mogilany

Żadna część tej publikacji nie może być w jakikolwiek sposób reprodukowana, powielana, publikowana bez pisemnej zgody wydawcy.

© Wszystkie prawa zastrzeżone. All rights reserved

Wydanie I, Kraków–Mogilany 2025

ISBN 978-83-65686-80-0

Wydawnictwo Astraia

ul. Niewodniczańskiego 120

30-698 Kraków

T 600 82 77 97

E astraia@astraia.pl

w astraia.pl

Ojciec Święty Leon XIV
całym sercem udziela
Apostolskiego Błogosławieństwa
Ks. Proboszczowi Józefowi Bilanowi,
Duszpasterzom i Wiernym Parafii
pw. Sw. Bartłomieja Apostoła
w Mogilanach
z okazji 700 lecia jej powstania
wzywając, przez wstawiennictwo **Matki Najświętszej,**
obfitości łask i darów **Bożych,**
by z sercem i umysłem, które ufnie patrzą w przyszłość
nieustannie podtrzymywać w świecie **Płomień Kadziei**
1325 - 2025

Ex Aedibus Vaticanis, die 26.06.2025

Card. Stanisław Dziwisz
Protonotarius Apostolicus

Słowo Proboszcza

Opatrzność Boża daje naszej parafii pod wezwaniem św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach szczególny czas przygotowania do Jubileuszu 700-lecia od erygowania naszej wspólnoty (1325) oraz 417 lat (1608) od konsekracji świątyni, w której obecnie się modlimy. Ten wyjątkowy czas Jubileuszu przypada na rok 2025.

Jubileusz to przede wszystkim „czas Bożej łaski”. Święty Jan Paweł II, nasz wielki Rodak, w Liście Apostolskim *Tertio Millennio Adveniente*, przygotowującym Kościół do Jubileuszu Roku 2000, tłumaczył wiernym: „Jubileusz to szczególny czas, w którym przeżywamy na nowo Tajemnicę Wcieleń, czyli przyjścia na świat Chrystusa, obecnego nieustannie w założonym przez siebie Kościele”. Nasz Jubileusz obejmuje 700 lat od erygowania parafii i zbudowania pierwszego drewnianego kościoła na mogiłańskim wzgórzu.

Dziękujemy Panu Bogu, że wraz z powstaniem parafii i przybyciem zakonników – Ojców Cystersów – sam Chrystus przyszedł na to miejsce i zamieszkał w świątyni, w Tabernakulum. Przez kolejne wieki, za sprawą posługi duszpasterzy, uświęcał ludzi gromadzących się w kościele, słuchających Bożego Słowa, przyjmujących z wiarą sakramenty święte i troszczących się o świątynię. Od początku szczególnym opiekunem i orędownikiem naszej wspólnoty był św. Bartłomiej Apostoł, który uczył wiernych, jak być gotowym oddać życie za Chrystusa.

Każdy z kościołów, który stał na mogiłańskim wzgórzu, jako „Dom Boży” wpisywał się w dzieje całej społeczności, a przede wszystkim w życie konkretnych osób – dzieląc z nimi radości i smutki, trudy pracy, chwile zwycięstw i słabości. Gromadził ich wokół Eucharystii i wspólnotowej modlitwy, tworząc duchową świątynię – Mistyczne Ciało Chrystusa, w którym wierzący stają się żywymi kamieniami.

Z okazji Jubileuszu chcemy z wdzięcznością objąć wszystkie pokolenia wiernych, które przez wieki modliły się w mogiłańskich świątyniach. Ogarńamy kapłanów i duszpasterzy, którzy mocą Chrystusa prowadzili ludzi do zbawienia. Przyjmowanie sakramentów – chrztu, spowiedzi, Eucharystii,

bierzmowania, małżeństwa – stawało się swoistym miernikiem wzrostu duchowego i rozwoju człowieczeństwa.

Dziękujemy również za kapłanów i siostry zakonne powołane z naszej parafii, które odpowiadały na wezwanie Chrystusa i oddały życie na służbę Kościołowi. Wspominamy kolatorów i darczyńców, którzy wspierali budowę świątyni – drewnianych i murowanych – oraz ich wyposażenie w zabytkowe ołtarze i dzieła sztuki, które pomagają w kontemplacji Boga i świętych.

Tak jak dziś przy naszej świątyni gromadzą się grupy dzieci, młodzieży i dorosłych, tak i w minionych wiekach nie brakowało wspólnot modlitewnych, którym dziękujemy za ich duchowe dziedzictwo. Z wdzięcznością wspominamy kościelnych, organistów, ministrantów, zelatorów i zelatorki Żywego Różańca, członków Franciszkańskiego Zakonu Świeckich, śpiewaków i wszystkich, którzy przez pokolenia troszczyli się o piękno liturgii i świątyni.

Nasza świątynia parafialna, głęboko zakorzeniona w lokalnej wspólnotcie, jest świadkiem dziejów Kościoła, Ojczyzny i Parafii – wydarzeń doniosłych, ale i osobistych. Jej mury mówią głosem minionych pokoleń, uczą, kim jesteśmy i dokąd zmierzamy. Przede wszystkim jest to jednak miejsce spotkania z Bogiem – Świętym, Dobrym i Miłosiernym – oraz zapowiedź liturgii nieba, w której uczestniczymy z Maryją, Aniołami i świętymi, szczególnie z patronem naszej parafii – św. Bartłomiejem Apostołem.

W tym jubileuszowym czasie pragniemy modlić się z całego serca, aby wiara nie zgasła w sercach przyszłych pokoleń – dzieci, młodzieży i dorosłych, którzy w kolejnych wiekach będą się gromadzić w tej świątyni.

W Roku Jubileuszowym, za pośrednictwem tej publikacji, obejmujemy modlitwą i wdzięcznością wszystkich parafian, dawnych i obecnych, którzy tworzyli naszą wspólnotę i nadal się o nią troszczą.

Z całego serca dziękuję parafianom, panu dr. hab. Rafałowi Hryszko, profesorowi Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz pani dr Barbarze Hryszko z Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie za opracowanie historii Mogilan, parafii i dzieł sztuki naszej świątyni. Wyrazy wdzięczności kieruję także do pana Stanisława Konopki za opracowanie historii Rodziny Konopków, która przez wieki była związana z naszą parafią. Dziękuję Gminie Mogilany, w szczególności panu wójtowi Jerzemu Przeworskiemu, pani Paulinie Pulchny – kierownikowi Gminnego Ośrodka Kultury – oraz pani Agnieszce Budek-Bartosz, przewodniczącej Rady Gminy, za pomoc w realizacji tego wydawnictwa.

Serdeczne podziękowania kieruję również do parafian, którzy przynieśli stare fotografie przedstawiające ważne wydarzenia religijne. Szczególnie dziękuję pani Beacie Kopcie za ich zebranie, skanowanie oraz ogromny wkład w ocalenie tej bezcennej części naszej historii. Wyrazy wdzięczności należą się także wydawcy – panu Rafałowi Monicie z Wydawnictwa Astraia.

Staropolskie „Bóg zapłać!” wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tej publikacji.

Niech Boże błogosławieństwo i opieka św. Bartłomieja Apostoła towarzyszą nam wszystkim w Roku Świętym Kościoła i Jubileuszu 700-lecia naszej Parafii.

ks. Józef Milan, proboszcz parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach

SŁOWO OJCA OPATA ZE SZCZYRZYCA

Drzewo ciągle żywe

Jubileusz to czas wdzięczności za to, co jest już historią, czas sięgnięcia wzrokiem umysłu wstecz, do korzeni, ale też zerknięcia z nadzieją w przyszłość, spojrzenia na młode gałązki, aby szukać owoców nowych i ciągle świeżych.

Cieszymy się i jesteśmy Wam wdzięczni za to, że pamiętacie o cysternach, że sięgacie do korzeni, do początku. Chociaż już od wieków nie jesteśmy duszpasterzami na terenie Waszej parafii, doskonale robią to obecni duszpasterze, nie zapominając o korzeniach, z których wyrosliście, a przez pamięć o cystersach trwacie.

Dobre drzewo wydaje dobre owoce – te słowa z Ewangelii są zawsze aktualne. Życzymy Wam, aby z racji Jubileuszu tych owoców było dużo. Nie zachowujcie ich tylko dla siebie, dzielcie się nimi z wszystkimi, których spotkacie na drodze swojego życia. Nie zrywajcie ich wszystkich, zostawcie tym, którzy będą przybywać do Waszej Parafii świętować razem z Wami, bo wszyscy jesteśmy pielgrzymami z woli Pan. W Roku Jubileuszowym to pielgrzymowanie i to dzielenie nabiera szczególnie pięknego wymiaru chrześcijańskiej postawy bycia dla braci i siostr.

Człowiek XXI wieku ma o wiele większe możliwości, aby badać i utrwalać historię przez nowoczesne media, środki audiowizualne, pięknie wydane książki i albumy. Starajcie się, aby cały region dobrze zapoznał się z historią zakonu cystersów i z tym wszystkim, czego dokonał 700 lat temu dla Waszej parafii. Przekazujcie tę publikację z rąk do rąk, niech jak najwięcej osób zapozna się z tą piękną historią, która trwa.

Niech ten trud, który włożyliście w wydanie tej książki – przypomnienie przeszłości – odświeżenie pamięci o cystersach, owocuje. Warto się

potrudzić, podjąć wysiłek, aby dla kolejnych pokoleń, szczególnie młodych, zostawić świadectwo, że nie wszystko to, co stare, jest bezwartościowe. Niech będzie wręcz odwrotnie, niech ta historia przyprószonego popiołem wieków fascynuje i zaskakuje Czytelników publikacji.

Niech święci i błogosławieni cysterscy nieustannie Was wspierają i dodają natchnienia w pracy nad odświeżaniem i przekazywaniem chwalebnej historii o dziedzictwie białych mnichów – cystersów.

o. Szymon Mateusz Warciak, opat opactwa w Szczyrzycu

Słowo Wójta Gminy Mogilany

Siedem wieków historii Parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach to nie tylko doniosły jubileusz – to świadectwo trwania wiary, wspólnoty i tradycji, które od pokoleń kształtują tożsamość naszej lokalnej społeczności. Parafia, której początki sięgają XIV wieku, od pokoleń stanowi duchowe serce Mogilan i pobliskich miejscowości. To właśnie tutaj splatają się historia i codzienność, *sacrum* i wspólnotowe zaangażowanie.

Parafia to znacznie więcej niż kościół jako budynek – to wspólnota ludzi. Jak przypominał św. Jan Paweł II: „Wszyscy powinniśmy odkryć, poprzez wiarę, prawdziwe oblicze parafii, czyli samą «tajemnicę» Kościoła, który właśnie w niej istnieje i działa. Udział w życiu parafialnym jest wyrazem zrozumienia tajemnicy Kościoła”. Słowa te pięknie oddają to, co od siedmiu stuleci dzieje się w Mogilanach – żywa obecność Kościoła wśród ludzi, w ich codzienności, radościach i troskach.

Obchody 700-lecia Parafii są nie tylko okazją do uroczystego świętowania, ale i do głębokiej refleksji – nad drogą, jaką przebyliśmy, oraz nad przyszłością, którą wspólnie chcemy budować. W tym miejscu pragnę złożyć serdeczne podziękowania wszystkim Kapłanom, którzy na przestrzeni wieków służyli tutejszej wspólnotie – za ich oddanie, duchową troskę i nieustanną obecność w życiu parafian. Słowa wdzięczności kieruję także do wszystkich mieszkańców, którzy – poprzez modlitwę, działalność charytatywną i społeczną – współtworzą to, czym Parafia jest dzisiaj.

Parafia św. Bartłomieja Apostoła to nie tylko cenny zabytek – to żywy znak trwania wartości, z których wyrasta nasza wspólnota. Jako Wójt Gminy Mogilany jestem dumny, że w sercu naszej gminy bije tak silne i trwałe duchowe źródło. Wierzę, że Jubileusz ten będzie nie tylko pięknym wspomnieniem przeszłości, ale i impulsem do dalszego, wspólnego kroczenia drogą dobra, wiary i jedności.

Z wyrazami szacunku i serdecznymi życzeniami dla całej wspólnoty parafialnej

Jerzy Przeworski, Wójt Gminy Mogilany

RAFAŁ HRYSZKO

Najstarsze dzieje Mogilan w perspektywie związków z klasztorem cystersów w Szczyrzycu^{*}

Najstarsza zachowana wzmianka źródłowa dotycząca Mogilan pochodzi z 1231 roku. Jest ona zawarta w dokumencie, w którym księżna sandomierska Grzymisława, wdowa po księciu Leszku Białym, z synem Bolesławem Wstydlwym potwierdzili nadanie wsi Mogilany przez Miłosławę, wdowę po Goworku, wojewodzie sandomierskim i kasztelanie krakowskim, na rzecz możnego Teodora Gryfity (il. 1). Z treści dokumentu wynika, że wieś Mogilany pierwotnie była w posiadaniu Leszka Białego (1186 lub 1187–1227), który od 1194 był księciem sandomierskim, a następnie krakowskim w latach 1194–1198 i od 1202 roku. Ten ostatni, w nieznanym bliżej okresie, nadał Mogilany wspomnianemu Goworkowi, a po jego śmierci (dokładne datowanie nie jest możliwe i przyjmuje się okres lat 1212–1217) dysponentem wsi stała się wspomniana Miłosława. Jak można sądzić, prawa do Mogilan zachował monarcha. Stąd Miłosława, nadając wieś Teodorowi, nie tylko zatroszczyła się o potwierdzenie nadania przez Grzymisławę i Bolesława Wstydlwego, lecz również przez aktualnie panującego na tronie krakowskim Henryka Brodatego (ok. 1168–1238).

Z wystawionego przezeń dokumentu z 1234 roku dowiadujemy się, że Miłosława po śmierci Goworka dobrowolnie przekazała Mogilany Henrykowi Brodatemu, a ten nadał wieś w posiadanie Teodorowi na prawie dziedziczenia (il. 2).

^{*} Autor części historycznej składa serdeczne podziękowania prof. dr hab. Krzysztofowi Ożogowi za lekturę tekstu, jak i szereg cennych uwag dotyczących dziejów parafii w Mogilanach.

RAFAŁ HRYSZKO

Kościół i parafia św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach w późnym średniowieczu

W 2025 roku parafia pod wezwaniem św. Bartłomieja Apostoła świętuje 700-lecie swojego istnienia. Wynika to z faktu, że najstarsza wzmianka o istnieniu parafii w Mogilanach pochodzi z 1326 roku, lecz dotyczy wcześniejszego okresu. Oto bowiem w 1326 roku, w oktawę św. Marcina, czyli 18 listopada, ks. Marek, pleban z Mogilan, zapłacił papieskiemu kolektorowi pierwszą ratę z tzw. dziesięciny wienneńskiej. Ta ostatnia została nałożona przez papieża Klemensa V, na podstawie uchwały soboru w Vienne z 1312 roku i miała być zebrana w celu uzyskania środków na pomoc dla Ziemi Świętej. Wspomnianą dziesięcinę wyliczono na podstawie dochodu parafii, który wynosił 1 grzywnę, a jej płatność została podzielona na dziesięć rat obejmujących okres 1325–1330.

Wzmianka ta jednoznacznie dowodzi, że parafia została erygowana wcześniej, tj. przed 1325 rokiem. Niestety, nie zachował się żaden dokument fundacyjny, stąd jakiegokolwiek rozważania dotyczące początków kościoła i parafii w Mogilanach pozostają w sferze przypuszczeń.

Jak można sądzić, parafia w Mogilanach zawdzięcza swoje początki cystersom ze Szczyrzycy. Być może ów fakt był następstwem uzyskania przez klasztor przywileju Władysława Łokietka 29 maja 1308 roku, który dawał szczyrzyckim cystersom możliwość zakładania wsi w oparciu o prawo niemieckie.

Wprawdzie nie ma na to dowodów, jednak można przyjąć, że początki mogilańskiej świątyni mogły być związane z reorganizacją stanu posiadania klasztoru cystersów w Szczyrzycu. W tej perspektywie wydaje się dość prawdopodobne, że nowa organizacja wsi wymagała również nowych form duszpasterskich, a takie właśnie mogła zapewnić struktura parafialna.

RAFAŁ HRYSZKO

Kościół i parafia św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach w czasach nowożytnych

Mogilany były cysterską własnością do 1560 roku. W tym właśnie roku wieś przeszła w ręce możnowładców. Jak można przypuszczać, zarówno problemy związane z zarządem dóbr mogilańskich, jak i liczne spory własnościowe doprowadziły do zamiany części posiadłości między szczyrzyckim klasztorem a Spytkiem Jordanem z Zakliczyna i Melsztyna, ówczesnym wojewodą sandomierskim i od 1561 roku krakowskim. Na mocy porozumienia z lat 1560–1561 należące do klasztoru dobra w Mogilanach, Głogoczowie i we Włosani przejął Spytek Jordan w zamian za wsie Wilkowisko Duże i Małe, Raciborzany i Markuszową oraz część Porąbki przy dopłacie 600 florenów.

Dla kościoła w Mogilanach oznaczało to istotną zmianę w zakresie prawa patronatu. Od 1560 roku to ostatnie przeszło w ręce świeckich możnych, czyli kolejnych właścicieli Mogilan. W czasach nowożytnych w tym gronie, obok wspomnianego Spytki Jordana, znaleźli się m.in. Aleksander Zborowski, Mikołaj Borek, Michał Jordan czy Stefan Jordan z Zakliczyna. Do nich jako do kolatorów należało prawo prezentowania kolejnym biskupom krakowskim kandydata na urząd plebana (proboszcza), a w późniejszym okresie – możliwość zasiadania w tzw. ławce kolatorskiej. Z kolei do obowiązków wpisywała się troska o kościół znajdujący się na terenie ich posiadłości.

W przypadku kościoła w Mogilanach kolejni kolatorzy na ogół dobrze wywiązywali się z powierzonej sobie opieki, chociaż materiał źródłowy świadczy, że niekiedy dochodziło do sporów, których przedmiotem były kwestie finansowe.

BARBARA HRYSZKO

Architektura kościoła św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach

Siedem wieków trwania parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach pozostawiło wyraźny ślad, widoczny zarówno w architekturze kościoła, jak i w jego bogatym wyposażeniu.

Obecna struktura kościoła zawiera w swoich murach dawną świątynię ufundowaną w 1604 roku przez Mikołaja Borka z Trzcińca, herbu Wąż, właściciela wsi. Budowla ta została posadowiona na miejscu wcześniejszego drewnianego kościoła. Ta pierwsza świątynia murowana była założona na planie prostokąta, pokrywającego się z obecnym zarysem nawy. Od strony północnej do boku kościoła przylega kaplica św. Mikołaja, patrona fundatora. Jest to jedyny fragment siedemnastowiecznego kościoła dobrze zachowany do dnia dzisiejszego. Szeroka, kamienna arkada prowadzi do kaplicy, która została wzniesiona na planie kwadratu i nakryta kopułą z latarnią.

Innym, bardziej subtelnym śladem dawnego kościoła są dwie wnęki w ścianie południowej, będące pozostałością po dawnych oknach. Obecnie służą one do wyeksponowania dwóch figur – św. Barbary i św. Agnieszki (szerzej o nich dalej). Kamienna budowla nakryta gontem została ukończona i uroczystie poświęcona przez biskupa Pawła Dąbskiego w 1608 roku.

W tym kształcie budynek służył parafii do XIX wieku, kiedy okazał się zbyt mały. W pierwszej połowie tego stulecia wydłużono ku zachodowi korpus kościoła oraz wystawiono przedsionek (il. 4). Jego fasadę zwieńczono szczytem z neogotyckimi quasi-blankami, na których postawiono dwa rzeźbione rokokowe putta z koszami obfitości oraz dwa płomieniste wazony, przeniesione z dawnego mogiłańskiego dworu (il. 5, 6).

BARBARA HRYSZKO

Wystrój artystyczny kościoła św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach

Zanim przyjrzymy się elementom wystroju obecnej świątyni, należy rozpocząć od jedyne­go elementu wyposażenia już nieistniejącej drewnianej budowli. Jest to późnogotycka rzeźba *Chrystusa Zmartwychwstałego*, powstała prawdopodobnie na początku XVI wieku (il. 15). Została odnaleziona na strychu kościoła w 1965 roku, a po konserwacji trzy lata później oddana do Muzeum Niepodległości w Myślenicach. Zły stan zachowania figury – brak obu ramion i ubytki w polichromii – nie pozwalają w pełni docenić precyzji i wysokiej klasy artystycznej snycerza, który stworzył to dzieło. Półnagi Jezus owinięty purpurowym płaszczem z niebieską podszewką stoi boso, ukazując stygmaty na stopach. Zapewne były one także na niezachowanych dłoniach – prawą Chrystus błogosławił, a lewą trzymał chorągiew z krzyżem, oznaczającym zwycięstwo nad śmiercią i złem. Purpurowy płaszcz symbolizuje godność królewską oraz krew przelaną w czasie męki. Owalna twarz, okolona kędziorami włosów i brody, ma duże,

Il. 15 Późnogotycka rzeźba Chrystusa Zmartwychwstałego, początek XVI w., obecnie w Muzeum Niepodległości w Myślenicach

BARBARA HRYSZKO

Symbolika, sztuka, złoto

Wyposażenie świątyni składa się z dzieł sztuki pochodzących z różnych epok. Choć zbiór ten jest różnorodny, jednak scalają go wspólne cechy wpływające na spójny i harmonijny odbiór wizualny całości (il. 60).

Podstawową cechą łączącą wszystkie ołtarze, rzeźby i płaskorzeźby jest fakt, że zostały one wykonane z drewna robotą stolarską i snycerską, a następnie polichromowane i złocone. Obecnie w mogiłańskiej świątyni przeważa kremowa barwa, stanowiąca tło dla efektownych i licznych złocień całych ołtarzy lub wybranych detali. Jasna kolorystyka, w połączeniu z dobrze oświetlonym wnętrzem, szczególnie części wschodniej, daje znakomity efekt.

Dominująca barwa złota nadaje wnętrzu Domu Bożego nie tylko bogaty wizualny walor estetyczny, ale przede wszystkim ma głębokie znaczenie symboliczne. Odnosi się ono bezpośrednio do Boga, którego doskonałość, piękno i czystość jest symbolizowany przez blask złota. Metal ten uważano za najszlachetniejszy i najtrwalszy, dlatego łączono go z wiecznością, nieśmiertelnością. Splendor złota, jako najdroższego kruszcu odnosi się do boskiej chwały oraz obfitości boskich darów i łask.

Złoto wyraża również potęgę Boga jako Stwórcy i Chrystusa jako Króla. Złoto przywołuje na myśl Jego królewski majestat i dostojeństwo. Jezus królujący w krzyżu jest otoczony złotym krzewem winnym w ołtarzu głównym. W królewskiej godności Boga współuczestniczą także święci w niebie, co wyrażają ich złote szaty. Szczególne nałożenie dwóch porządków niebiańskiego współkrólowania i ziemskiej godności monarchów ma miejsce w przypadku dwóch świętych królów: św. Ludwika i św. Stefana.

Złoto odnosi się także do nieba, pojmowanego jako przestrzeń, gdzie przebywa Bóg i Jego święci. Te wszystkie względy leżały u podstaw ludzkiego pragnienia ozdabiania drogocennym kruszczem świątyń poświęconych

BARBARA HRYSZKO

Siedem wieków. „Siedem Słów” – siedem witraży

W architekturze i wyposażeniu kościoła w Mogilanach można odnaleźć nieoczekiwaną koincydencję, nawiązującą w symboliczny sposób do Jubileuszu siedmiu wieków trwania parafii w Mogilanach.

W złotym ołtarzu głównym, wokół serca z Ukrzyżowanym, wśród winnej latorośli unosi się siedem aniołków trzymających wstęgi ze zdania-
mi wypowiedzianymi przez Jezusa na krzyżu.

Pasyjny wymiar duchowego testamentu Odkupiciela, wypowiedzianego przed śmiercią i znanego także jako „Siedem Słów” (*Septem Verba*), znajduje swój liczbowy i kompozycyjny odpowiednik w siedmiu oknach prezbiterium, w których znajdują się witraże. Wyobrażają one chwalebne sceny związane ze Zmartwychwstaniem. Ich rozmieszczenie zdaje się nawiązywać ikonograficznie do ostatnich słów Chrystusa. Nad umieszczoną na szczycie retabulum inskrypcją „Pragnę” (il. 62) – najbardziej lapidarną, a jednocześnie najgłębszą, bo obejmującą całe dzieło odkupienia – znajduje się witraż z *Chrystusem Zmartwychwstałym trzymającym triumfalną chorągiew i błogosławiącym* (il. 63). Witraż ten odnosi się do najważniejszej prawdy wiary. Z kolei odpowiednikiem zdania wypowiedzianego przez Jezusa do swojej Matki „Niewiasto! Oto syn Twój” (il. 64) jest scena z *Trzema niewiastami u grobu* (il. 65), które jako pierwsze świadczyły przed Apostołami o Zmartwychwstaniu. Następne zdanie skierowane do św. Jana „Oto matka twoja” (il. 66) jest zestawione z witrażem przedstawiającym *Żołnierzy klęczących przed aniołem* (il. 67). Po prawej stronie serca na ołtarzu widnieją dwa kolejne aniołki z banderolami. Na pierwszej z nich jest zapewnienie skierowane do Dobrego Łotra, który rozpoznał w Jezusie Boga: „Zaprawdę powiadam tobie, / dziś jeszcze będziesz ze Mną w raju” (il. 68),

Il. 62 Aniołek z napisem: „Pragne”

Il. 63 Chrystus błogosławiący z triumfalną chorągwią, witraż projektu Macieja Kauczyńskiego, 1999 r.

Il. 64 Aniołek z napisem: „Niewiasto! Oto syn Twój”

Il. 65 Trzy niewiasty u grobu, witraż projektu Macieja Kauczyńskiego, 1999 r.

Il. 66 Aniołek z napisem: „Oto matka twoja”

Il. 67 Żołnierze przerażeni na widok anioła, witraż projektu Macieja Kauczyńskiego, 1999 r.

Il. 68 Aniołek z napisem: „Zaprawdę powiadam tobie, / dziś jeszcze będziesz ze Mną w raju”

Il. 69 Uczniowie w Emaus, witraż projektu Macieja Kauczyńskiego, 1999 r.

Il. 70 Aniołek z napisem: „Boże mój, Boże mój / czemużeś mię opuścił”

Il. 71 Piotr otrzymujący władzę nad Kościołem, witraż projektu Macieja Kauczyńskiego, 1999 r.

Il. 72 Aniołek z napisem: „Ojciec odpuść im, / bo nie wiedzą, co czynią”

Il. 73 Apostołowie w Wieczerniku ze św. Tomaszem, witraż projektu Macieja Kauczyńskiego, 1999 r.

Il. 74 Aniołek z napisem: „Spełniło się! / Ojczy, w ręce Twoje oddaję ducha mego”

Il. 75 Wniebowstąpienie, witraż projektu Macieja Kauczyńskiego, 1999 r.

a w odpowiednim oknie po prawej ujęto *Uczniów w Emaus* (il. 69), którzy właśnie rozpoznali Jezusa po łamaniu chleba. Druga sentencja „Boże mój, Boże mój / czemużeś mię opuścił” (il. 70) znajduje swoje echo w wyobrażeniu rozpaczającego Piotra, który po zaparciu się Mistrza, trzykrotnie wyznaje miłość Panu i otrzymuje władzę nad Kościołem (il. 71). Natomiast po lewej stronie winnego otoku ołtarza umieszczono parę aniołków trzymających kolejne napisy. Słowa „Ojcze, odpuść im, / bo nie wiedzą, co czynią” (il. 72) dobrze korespondują z witrażem wyobrażającym *Apostołów w Wierczniku ze św. Tomaszem* (il. 73), który nie chciał wierzyć, dopóki nie dotknął Zmartwychwstałego. Ostatnia sentencja, kończąca mękę na krzyżu „Spełniło się! / Ojcze, w ręce Twoje oddaję ducha mego” (il. 74), znajduje swój chwalebny finał w przedstawieniu *Wniebowstąpienia* (il. 75).

Treściom pasywnym zawartym w kompozycji ołtarza doskonale odpowiada plastyczna forma tego dzieła sztuki, tj. drewniana rzeźba pokryta złotem płatkowym. Podobnie dobrze pasuje do tematyki chwalebnej technika witrażu, który jest widoczny dzięki przenikaniu przez barwione szkło światła słonecznego. Technika ta tworzy lekki i świetlisty efekt wizualny, doskonale korespondujący z treścią scen zapowiadających przyszły nadprzyrodzony wymiar życia w niebie.

Siedem okien ponad ołtarzem znajduje swoje architektoniczne podkreślenie strukturalne w postaci siedmiu arkad przeprowadzających ściany prezbiterium i otwierających się na nawę obiegającą (ambit).

W ten sposób zarówno ciąg siedmiu arkach, jak i pasmo siedmiu okien oraz siedem aniołków z „Siedmioma Słowami” Jezusa – to wszystko składa się na zbiór motywów, których liczba może stanowić wizualny znak, będący plastycznym wyrazem siedmiu wieków trwania parafialnej wspólnoty w Mogilanach (il. 76), co koresponduje z obchodzonych jubileuszem 700-lecia od erygowania parafii.

BIBLIOGRAFIA

Źródła:

Archiwum Kurii Metropolitarnej w Krakowie: *Acta visitationis capitulis* 17, 28, 33, 45, 61, 65; *Acta visitationis episcopalis* 4, 8, 15, 23, 36.

Archiwum Parafii Mogilany: *Prace badawcze wystroju kościoła par. p.w. św. Bartłomieja w Mogilanach* [maszynopis i dokumentacja fotograficzna].

Opracowania (wybór):

Czapczyńska-Kleszczyńska, D., *Zapoznana pasja architekta Franciszka Mączyńskiego*, „Sacrum et Decorum”, 3 (2010), s. 143–164.

Galarowski T., *Mogilany. Zarys monograficzny*, Wrocław 1976.

Gmina Mogilany dawniej i dziś, red. K. Magiera, Mogilany 2022.

Hańderek T., Milan J., *Mogilany. Parafia św. Bartłomieja Apostoła*, [Mogilany 2020].

Lepiarczyk J., *Katalog zabytków sztuki w Polsce*, t. 1: *Województwo krakowskie*, z. 6: *Powiat krakowski*, Warszawa 1951.

Nowina-Konopka J., *Wieś Mogilany. Monografia*, Kraków 1885.

Samek J., *Refleksy kultu Cordis Jesu w polskim rzemiośle artystycznym*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 29/2 (1967), s. 164–170.

Samek J., *Zabytki sztuki sakralnej w Mogilanach*, Mogilany–Kraków 1987, (seria: *Kroniki Mogilańskie*, 2).

Solecki R., *Franciszek Mączyński (1874–1947). Krakowski architekt*, Kraków 2005.

Sternalski J., *Mogilany dawniej i dziś*, Mogilany–Kraków 1986, (seria: *Kroniki Mogilańskie*, 1).

Netografia:

„Ilustrowany Kurier Codzienny” (1910–1939), Archiwa Państwowe, Narodowe Archiwum Cyfrowe: <http://www.nac.gov.pl>.

Karpacz E., *Mogilany*, (w:) *Sakralne Dziedzictwo Małopolski*, 2025: <https://sdm.upjp2.edu.pl/miejscowosci/mogilany>.

Rejestr zabytków nieruchomych – województwo małopolskie, Narodowy Instytut Dziedzictwa: https://nid.pl/wp-content/uploads/2025/02/MAL-rej_31.01.2025.pdf.

Kartki z kalendarza dziejów kościół i parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach z lat 1802–2025

1802

Mogilany i sąsiedni Głogoczów przeszły w ręce rodziny Konopków. Józef Nowina Konopka został nowym kołatorem kościoła św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach (il. 77).

1812–1859

Ks. Stanisław Rechowicz († 1859) proboszczem parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach.

Jak zanotował ks. Walenty Piotrowski: był *dobrze zasłużony dla kościoła parafialnego w Mogilanach; wybudował nowe organy, mniejszy dzwon, ołtarz główny, [zgromadził] liczne sprzęty kościelne, [wybudował] wszystkie budynki gospodarcze, plebanię oraz nie zaprzestał gromadzenia wielu innych rzeczy potrzebnych dla kościoła i gospodarki parafialnej* (cyt.

Il. 77 Okładka kroniki parafialnej (ok. 1860). Archiwum Parafii w Mogilanach

przetłumaczony z łaciny za: ks. W. Piotrowski [i inni], *Memorata digna. Od r[oku] 1860 do 14/11 1876 spisał x Jan Makuch[,] proboszcz miejscowy, (w:) Liber memorabilium ecclesiae parochiali in Mogilany, rkp w Archiwum parafii w Mogilanach, s. 11).*

1853

Jubileusz kapłański ks. Stanisława Rechowicza. Z tej okazji księży z dekanatu skawińskiego wręczyli mu kielich mszalny z inskrypcją.

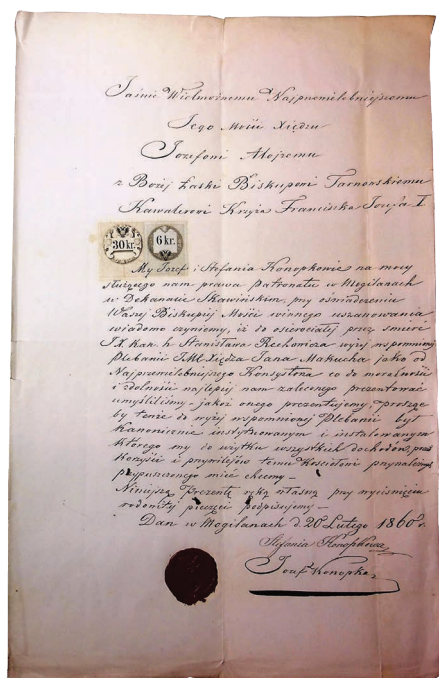
1860–1876

Ks. Jan Makuch proboszczem parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach (il. 78).

1873

Epidemia cholery w Mogilanach.

W tym roku pojawiła się cholera dość groźna w Mogilanach. [Zmarło] 53 [parafian] i 4 Żydów, w Chorołowicach 13 [osób], we Włosani [–] 3 umarło[.] W innych wsiach nie bardzo wielu chorowało[.] najwięcej tam[.] gdzie gęsto ludzi. Umarł ksiądz pensionat [tj. emeryt; chodzi o ks. Romana Wiesiołowskiego, przebywającego w Mogilanach od 1862 roku] nie odwiezwszy ani jednego cholerycznego. [Umarł także] gróbarz [dziś: grabarz] i na plebanii dziewczę 12[–]letnie. W plebanii wszyscyśmy zapadali[.] jedni mniej[.] drudzy więcej. Krople opijowe pomagały. Jednego dnia zaopatrzyliśmy 18 chorych[.] Przez kilka dni po pięcioro dziennie umierało. Pewien [człowiek,] który przed kilku miesiącami fałszywie przysięgał, umarł także na cholere, a więc roku nie przeżył. Z początku na wspólnym[.] później na cholerycznych cmentarzach grzebani byli (Ks. J. Makuch, *Memorata digna...*, s. 5–6).

Il. 78 Prezenta ks. Jana Makucha podpisana przez Stefanię i Józefa Konopków. Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, sygn. APA 201

1876

Zmarł ks. Jan Makuch (il. 79).

Ówczesny wikary ks. Andrzej Bobek tak notował w kronice parafialnej:

Dnia 14go listopada 1876 [rok nadpisany] umarł X. Jan Makuch proboszcz przez 16cie lat w Mogilanach – zasnął w piątek na imieninach u X. Ciszka prob[oszcza] w Głogoczowie – W sobotę dnia 11ego listo[pada] miał msze św. ostatnią w Mogilanach – niedzielę i poniedziałek już w kościele nie był – we wtorek dnia 14go listopad[a] 1876 o godzinie 5ej rano posłał X. J[an] Makuch ludzi z końmi i wozem do Krakowa mówił z nimi pieniądze im dał na drogę[,], a o god[zinie] 6ej rano oddał ducha Bogu spokojnie[,], odebrawszy od swego wikarego X. Jędrzeja Bobka olea sacra i generalną absolucyą. Umarł na słabość sercową[,], której nabył we więzieniu we Lwowie przez dwa lata od r[oku] 1846–1848 – potem był posłem parlamentu we Wiedniu [...] (Memorata digna..., s. 7).

X. Jan Makuch urodził się we wsi Szaflary dnia 4go czerwca r[oku] 1815 z rodziców rolników[,], a umarł 14 list[opada] 1876. Był to

kapłan bardzo gorliwy, usłużny, dla ubogich miłosierny[,], a przy tym wielkiej pokory, nikomu żadnej prośby nie odmówił[,], sam gdy pieniędzy nie miał[,], to się pożyczał[,], a drugiemu wywodził spisał ksiądz Bobek i jego wikary (ks. A. Bobek, Memorata digna..., s. 8).

Il. 79 Grób ks. Jana Makucha. Cmentarz Parafialny w Mogilanach

1877

Ks. Andrzej Ciszek proboszczem parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach (il. 80).

1879

Ks. Andrzej Bański proboszczem parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach.

1880

Parafia św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach powtórnie włączona do diecezji krakowskiej.

22 czerwca: zmarł Józef Nowina Konopka, kolator.

1882

Ks. Walenty Piotrowski proboszczem parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach.

Pielgrzymka parafian do grobu błogosławionego Szymona z Lipnicy.

Dnia 18 VIII 1882 przypadała 400-letnia rocznica śmierci błogosławionego Szymona z Lipnicy, rodaka mojego. Uroczystość wspianała przez 3 dni odbywała się u oo. bernardynów w Krakowie. A że nadany był odpust zupełny dla udających się na tę uroczystość, i [ci] którzy by odbyli spowiedź św[iętą], komunię św[iętą], przeto poleciłem moim parafianom byśmy korzystali z tej łaski Bożej, pieszo udali się na miejsce i spowiadali się.

Pierwszy raz w życiu miałem szczęście blisko dwutysięczną procesję poprowadzić do zwłok świętego Szymona, patrona kraju naszego. Mało kto by się nie spowiadał, chociaż i oktawa minęła (Ks. W. Piotrowski, Memorata digna, s. 16).

Il. 80 Grób ks. Andrzeja Ciszka. Cmentarz Parafialny w Mogilanach

1883

Utworzenie w parafii Apostolstwa Najświętszego Serca Pana Jezusa.

Dnia 5 II 1883 r[oku], uroczyste zaprowadzonym zostało Apostolstwo Najśw[iętszego] Serca Pana Jezusa, wśród rekolekcji dla ludu, trwających przez 4 dni (Ks. W. Piotrowski, Memorata digna..., s. 16).

1884

Powstanie szkoły podstawowej w Bukowie.

Nota w r[oku] 1884 otwarto szkołkę trywialną w Bukowiu i poświęcono.

Aktu tego dokonał ksiądz pleban w towarzystwie księdza wikarego Jana Figwera i wielu, obok parafian, gości (Ks. W. Piotrowski, Memorata digna..., s. 18).

1887

Powstanie straży ogniowej w Mogilanach.

Zawiązała się w Mogilanach straż ogniowa ochotnicza za inicjatywą Stef[ana] Konopki, Pana Józefa Grabowskiego, właściciela Kopani, pana Czopka, wójta i ks[iędza] Walentego Piotrowskiego. Poświęcenie hełmów i toporków odbyło się przy współudziale dworu mogiłańskiego i sąsiedniego obywatelstwa i mnóstwa ludu, dnia 27 XII. Członków straż liczy 30. Komendantem jest p[an] Józef Grabowski. Naczelnikiem p[an] Stefan Konopka. Poświęcenia dokonał ks[iądz] Walenty Piotrowski[,] pleban. Straż ogniowa ochotnicza z Krakowa wysłała swego delegata p[ana] Polaka (Ks. W. Piotrowski, Memorata digna..., s. 18).

1888

Remont interwencyjny kościoła.

1889

Uchwała dotycząca budowy nowego kościoła.

1890

Rozprawa konkurencyjna dotycząca budowy nowego kościoła została zakończona decyzją o dalszych remontach.

Wzniesienie nowego chóru.

1891

Powstanie kółka rolniczego w Mogilanach z inicjatywy ks. proboszcza Walentego Piotrowskiego.

1897

Utworzenie Trzeciego Zakonu św. Franciszka.

Dnia 19 ix D[omeni]ca xv p[ost] Pentec[os]t[em] Septem Dolorum B[eatis]simae M[ariae] V[irginis] [15. niedziela po zesłaniu Ducha Świętego Siedmiu Boleści Najświętszej Marii Panny] wprowadzono kanonicznie trzeci zakon świętego Franciszka-tercjarsstwo. Wprowadzali oo. bernardyni krakowscy (Ks. W. Piotrowski, Memorata digna..., s. 22).

1898

Rekolekcje parafialne.

20 II uroczyscie oljciec] Stefan Płaszczycy, w asystencji ks[iędza] Walentego Piotrowskiego proboszcza miejsc[owego], [księdza] Jana Kapla wikar[e-go] m[iejscowego], ks[iędza] Bierońskiego, katechety z Wieliczki Kościół trzechniowych rekolekcyi i sąsiednich księży, zaprowadził kanonicznie Bractwo Różańca Świętego. Uroczystość zaprowadzenia Różańca św[ięty]mi] poprzedzona była trzechniowymi rekolekcjami dla ludu [...].

Do spowiedzi i komunii św[iętej] z małym wyjątkiem przystąpiła cała parafia, a do Bractwa Trzeźwości zapisało się około 1000. Poprawa znaczna (Ks. W. Piotrowski, *Memorata digna...*, s. 23).

1905

Oddanie do użytku nowej szkoły w Mogilanach.

W tym roku poświęciłem nową szkołę o 3 salach kosztem funduszu około 7000 Rady Szkolnej Krajowej i dopłatą gminy Mogilan – około 3000. Razem około 10000 tys. [sic!] zł[otych] r[eńskich] 20 tys. koron postawioną.

O budowę tej szkoły od czasu mojego przybycia 1882 r[oku] gorliwie starałem się i pisemnie do władz kompetentnych, i przez wpływowe osoby. Było bardzo wiele trudności i przykrości zwłaszcza z[e] strony gminy. Jeszcze w 1904 [roku], kiedy już plan i kosztorys był gotowy, orzekła Rada Szkolna Krajo[wa], że jeżeli nie będzie plac powiększony, odstąpi od budowy. Na gwałt postarałem się i uprosiłem Michałową Hajną, że domek swój z parcelą budowlaną sprzedała na powyższy cel. Za kilkadziesiąt sążni zapłaciło się przeszło 1000 koron (Ks. W. Piotrowski, *Memorata digna...*, s. 25).

1906

Komitet kościelny uchwalił budowę nowego kościoła.

Poświęcenie i oddanie do użytku szkoły w Chorowicach.

1907

Ks. Walenty Piotrowski uczestniczył w pierwszej polskiej pielgrzymce do Ziemi Świętej.

Ks[iądz] proboszcz podróżował do Ziemi Świętej i Egiptu. Do Ziemi Świętej pojechał z pielgrzymką pierwszą polską, około 500 pątników, do Egiptu – w towarzystwie 20 księży i 12 panów. Wycieczka z Jaffy do Port Said [nad] Morzem Śródziemnym. Morze było bardzo niespokojne, chorowa-

liśmy wszyscy, a niektórzy jak ja – bardzo (Ks. W. Piotrowski, *Memorata digna...*, s. 26) (il. 81).

Il. 81 Zdjęcie duchownych uczestniczących w pierwszej polskiej pielgrzymce do Ziemi Świętej w 1907 roku. Ks. W. Piotrowski w pierwszym rzędzie dziewiąty od prawej; zdjęcie z: Z. Janicki, „Pierwsza polska pielgrzymka do Ziemi Św. 1907 r.”, Kraków 1909, s. 31

1912

Poświęcenie i oddanie do użytku szkoły w Konarach.

1914

Wybuch I wojny światowej. W czasie działań wojennych zostały zarekwirowane dwa dzwony.

1918

Polska ogłoszona wolną (Ks. W. Piotrowski, *Memorata digna...*, s. 30).

1923

Wizyta w Mogilanach prezydenta RP, Stanisława Wojciechowskiego, a następnie nuncjusza apostolskiego, arcybiskupa Lorenza Lauriego.

Dnia 19 VI przyjmował dwór, p[an] Stanisław Konopka z rodziną i okoliczną szlachtą liczną, oraz urzędnikami województwa krakowskiego starostami Podgórze i Krakowa – kuratorium szkolnego, pana Józefa [poprawnie: Stanisława] Wojciechowskiego, prezydenta Państwa Polskiego.

*Ksiądz proboszcz wprowadził go do kościoła, odmówił modlitwę za Polskę i podał pacyfikał do ucałowania, przemówiwszy doń krótko. Przy pieśni „Boże, coś Polskę...” odprowadzony do samochodu, wprost udał się [do] ogrodu P[ana] Stanisława Konopki na przygotowany podwieczorek. Dnia 4 VII przybył znowu do Mogilan nuncjusz papieski, arcybiskup Fezu, ks[iądz] Wawrzyniec Lauri. Chciał widzieć wieś i parafię polską. Przybył w towarzystwie ks[iędza] bisk[upa] Anatola Nowaka i prowincjała oo. jezuitów, księdza [Stanisława] Sopucha. Przy bramie oczekiwało go duchowieństwo z sąsiedztwa, władze: wojewoda, starosta, inspektor, kurator szkół, obywatelstwo i wójcia z gmin do parafii należących. W przyjęciu ks[iądz] proboszcz zachował ceremoniał przy przyjęciu biskupa, przemówił doń po łacinie. Na to [nuncjusz] odpowiedział również po łacinie, a ks[iądz] biskup Nowak po polsku, według tekstu mowy, przemówił do ludu po polsku. Ks[iądz] nuncjusz był rozczulony. Serdecznie dziękował za przyjęcie i jeszcze z drogi i z mieszkania – mieszkał u oo. Jezuitów – dziękował i błogosławił. Szczególnie podnieść się godzi, że parafianie – lubo w dwóch dniach od zapowiedzenia wizyty nie było można należycie ludzi uwiadomić – zebrali się bardzo ludnie, kościół był nabity. Gremium nauczycielskie gorliwie zajęło się zgromadzeniem dzieci (były już wakacje), które tworzyły szpaler, a które mogły, ubrane w bieli, rzucały kwiatki. Po podwieczorku w ogrodzie dworskim i przy patrzeniu się Tatrom i okolicy – co trwało przeszło godzinę – odjechał z powrotem do Krakowa (Ks. W. Piotrowski, *Memorata digna...*, s. 31–32).*

1925

Złoty jubileusz kapłaństwa ks. Walentego Piotrowskiego, proboszcza w Mogilanach.

1928

Wizyta w Mogilanach prezydenta RP, Ignacego Mościckiego.

26 X 1928 Pan Prezydent d[okto]r Ignacy Mościcki, prezydent Rzeczypospolitej, w podróży do Zakopanego na poświęcenie sanatorium wojskowego, zaproszony przez ks[iędza] proboszcza Walentego Piotrowski[ego], wstąpił wraz z generalicją i ze swą żoną wstąpił do kościoła parafialnego, gdzie ks[iądz] proboszcz krótką przemową go powitał i błogosławieństwa Boskiego udzielił (Ks. W. Piotrowski, *Memorata digna...*, s. 34).

1929

Umiera ks. Walenty Piotrowski, długoletni proboszcz parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach.

Dnia 30 lipca 1929 [ks. Walenty Piotrowski] ubrawszy się do mszy św[iętej] wraz z kościelnym udał się do kaplicy św. Bartłomieja, aby tam odprawić mszę świętą. Przy ministranturze u stopni kapłana przewrócił się, aby już więcej nie powstać. Umarł śmiercią kapłana, nagłą i przy ołtarzu. Miał wówczas 78 lat, z tego 47 spędził w Mogilanach jako proboszcz. Postać wspaniała. Kapłan gorliwy, zapobiegliwy[,] chociaż surowy. Żył jedną myślą – wybudować Bogu nową świątynię, bo stara była za mała na parafię mogiłańską (Ks. J. Żurawik, Memorata digna..., s. 34–35).

1929–1958

Ks. Józef Mazurek proboszczem parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach (il. 82, 83, 84).

Il. 82 Ks. Józef Mazurek odczytuje akt poświęcenia drzewek przygotowanych do posadzenia, „Ilustrowany Kurier Codzienny”, Archiwum Ilustracji, 1934 r., Narodowe Archiwum Cyfrowe

II. 83 Ks. Józef Mazurek, lata 30. XX wieku

II. 84 Ks. Józef Mazurek i ks. Józef Ptak z grupą dzieci komunijnych we wnętrzu kościoła, 13 VI 1954 r.

1929–1930

Przebudowa kościoła św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach.

1930

Pożar w Bukowie.

1932–1933

Budowa asfaltowej drogi do Zakopanego, przebiegającej obok kościoła św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach.

1937

20 marca: zmarł Stanisław Konopka, kolator kościoła św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach.

1939

Wybuch II wojny światowej.

1 IX 1939 roku wybuchła II wojna światowa. Ks. kanonik [Józef Mazurek] nie uległ ogólnemu popłochowi i nigdzie nie uciekał[,] lecz wytrwał na swoim posterunku. Przez szosę zakopiańską przewalały się tłumy uciekinierów i cała armia polska. Walki frontowe nie wyrządziły większych szkód. Tylko na cmentarzu została rozbita kostnica od pocisku artyleryjskiego i zginęło tam kilku żołnierzy polskich i tam zostało pochowanych. Rozpoczęła się straszna noc okupacji: Niemcy usadowili się we dworze i stąd zarządzili całą okolicą (Ks. J. Żurawik, *Memorata digna...*, s. 37).

1945

Zakończenie II wojny światowej, zniszczenia w wyposażeniu mogilańskiej świątyni.

W styczniu 1945 roku następuje wyzwolenie od Niemców. Pierwszy czołg rosyjski[,] który wjechał do Mogilan od Świątnik[,] oddał strzał ze swojego działła i zdruzgotał popiersie Piłsudskiego[,] które było wmurowane w dzwonnice kościelną[,] a zakryte było tablicą ogłoszeń przez całą okupację. Nastąpiła bitwa czołgów na szosie w stronę Krakowa. Nastąpiło nieporozumienie[:] oddziały armii radzieckiej idące od Gaja spotkały się z oddziałem z Mogilan i myśląc[,] że to nieprzyjaciel[,] zadawały sobie straty. Kilka czołgów zostało uszkodzonych. W czasie walk frontowych spadło kilka bomb koło kościoła i uszkodziło okna w kościele. Szczególnie witraże w nawie krzyżowej zostały zniszczone, tak że okna musiano zasłonić deskami. Koło

*stodoły plebańskiej spadło kilka bomb[,] robiąc wielkie leje[,] a jedna z nich urwała część stodoły. W salce kościelnej od plebanii Niemcy mieli magazyn żywnościowy z chlebem. Nie zdążyli go zabrać i Rosjanie wyważyli drzwi do kościoła i magazynu z żywnością[,] zabrali[,] a przy okazji zabrali ob-rusy[,] dywany[,] a nawet i szaty liturgiczne. Kościół został ogołocony[,] ale stał nieuszkodzony (Ks. J. Żurawik, *Memorata digna...*, s. 37).*

1955–1956

Budowa nowej szkoły w Bukowie.

1957

Powstanie Ochotniczej Straży Pożarnej w Bukowie.

1958–1979

Ks. Józef Żurawik proboszczem parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach (il. 85–91).

Il. 85 Procesja z feretronami i chorągiewami, 1960 r.

Il. 86 Ks. Józef Żurawik i ks. Michał Maciejczyk, połowa lat 70. XX w.

1960

20–22 czerwca: wizytacja kanoniczna biskupa Karola Wojtyły, poświęcenie nowych dzwonów.

1963

Remont posadzki w kościele.

1966

Milenium chrztu Polski.

Rok jubileuszowy dla Polski. Tysiąc [jest: 1000] lat jak nasz naród przyjął wiarę św[iętą] w naszej parafii uroczystości odbyły się 2.x. Jako wotum dziękczynne ofiarowała parafia nowy organ 20 głosowy. [...] Na tę uroczystość zaprosiłem wszystkich kapłanów pochodzących z naszej parafii[,] a jest ich 5. Jeden tylko nie przyjechał[,] bo jest w Rzymie na studiach (Ks. J. Żurawik, Memorata digna..., s. 44–45).

W kościele zostały zamontowane nowe organy.

1968

Peregrynacja symboli obrazu Matki Bożej Częstochowskiej.

W uroczystość Chrystusa Króla[,] o godzinie 5 wieczorem[,] przyjechała delegacja z Gaja i przyniosła świecę symbolizującą M[atkę] B[oską], gdyż samego obrazu M[atki] B[oskiej] władze świeckie zabroniły przewozić z parafii do parafii: obraz ten przemocą odwieziono do Częstochowy i tam go pilnują, aby nikt go nie wywiózł z klasztoru.

Na powitanie delegacji na przejście czuwania zebrało się moc ludu. Jeszcze nigdy nie widziałem tyle ludzi zgromadzonych w Mogilanach. Czas był odpowiedni, pogoda dopisała. Zjechało się też około 50 kapłanów z okolicy. Przybyli również ks[iądz] kardynał Karol Wojtyła ze swoim kapłanem ks[iędzem] prałatem Józefem Dowsilasem. Cała trasa była pięknie ustrojona, domy przy drodze ozdobione. Delegacje z poszczególnych stanów składały ślubowanie. Przemówił pierwszy ksiądz proboszcz z Gaju[,] ks[iądz] m[a]g[iste]r Józef Kuś[,] przekazując nam Nawiedzenie, potem już w krótkich słowach oddałem siebie i całą parafię opiece M[atki] B[ożej]. Przemówił wreszcie ks[iądz] kardynał w czasie uroczystej mszy św[iętej], którą celebrował tut[ejszy] rodak ojciec Honorat Marcinkiewicz[,] paulin z Częstochowy. Asystowali mu również rodacy ksiądz Ignacy Stachura i ksiądz Julian Papież[,] neoprezbiter[,] obydwaj ze Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego (Ks. J. Żurawik, Memoriała..., s. 45).

1969

Oddanie do użytku nowej szkoły w Mogilanach.

1970–1973

Budowa nowej, dwupasmowej drogi do Zakopanego (tzw. zakopianki).

1975–1976

Podwyższenie części nawy głównej w kościele św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach.

1978

16 października: wybór kardynała Karola Wojtyły na papieża Jana Pawła II.

1979–2008

Ks. Tadeusz Hańderek proboszczem parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach. Odznaczał się dużą troską duszpasterską o parafian; przeprowadził malowanie kościoła i odnowił ołtarze. Z jego inicjaty-

Il. 87 Kard. Karol Wojtyła w Mogilanach, 1974 r.

Il. 88 Kard. Karol Wojtyła w Mogilanach, 1974 r.

Il. 89 Kard. Karol Wojtyła w Mogilanach, 1974 r.

Il. 90 Kard. Karol Wojtyła w Mogilanach, 1974 r.

Il. 91 Wizytacja bpa Albina Małysiaka, 1975 r.

wy artysta malarz Aleksander Jurkiewicz namalował m.in. sceny z życia Matki Najświętszej, św. Jana Chrzciciela i aniołów pod chórem (il. 92–98).

2003–2006

Budowa nowej plebanii.

2008–2016

Ks. Tadeusz Targosz proboszczem parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach.

Wykonanie nowych ołtarzy (z relikwiami) św. s. Faustyny Kowalskiej i św. Jana Pawła II.

2016–nadal

Ks. Józef Milan proboszczem parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach.

Światowe Dni Młodzieży w Krakowie. Parafia przyjęła na nocleg około 1800 osób z całego świata. W kościele parafialnym odbywały się msze święte, spotkania modlitewne i katechezy z udziałem zagranicznych biskupów.

II. 92 Ks. Tadeusz Hańderek, lata 80.
XX w.

II. 93 Wizytacja kard. Franciszka
Macharskiego. Poświęcenie dzwonów,
1986 r.

II. 94 Poświęcenie ołtarza przez bpa Kazimierza Górniego, 1991 r.

II. 95 Wizytacja ks. bpa Kazimierza Górniego, poświęcenie domu katechetycznego w Konarach, 1991 r.

II. 96 Nawiedzenie kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, 10 XI 1999 r.

II. 97 Bierzmowanie, ks. kard. Stanisław Dziwisz, 10 V 2007 r.

Il. 98 Złoty Jubileusz Kapłaństwa ks. Tadeusza Hańderka, 22 VI 2008 r.

2017

Zakupienie nowych, 25-głosowych organów w Norwegii.

2018

11 listopada: w parafii odbyła się uroczysta msza święta z okazji jubileuszu stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości. Na zakończenie został poświęcony kamień z tablicą upamiętniającą to wydarzenie. Na cmentarzu został postawiony kolejny kamień z tablicą upamiętniającą parafian, którzy uczestniczyli w walkach o wolną Polskę.

12 grudnia: poświęcenie nowych organów. Po mszy świętej parafianie mogli wysłuchać koncertu organowego w wykonaniu prof. Witolda Zalewskiego z Krakowa.

2019

30 maja: poświęcenie odnowionej drewnianej kapliczki św. Walentego przy ul. Celiny; kapliczkę w 1900 roku ufundował ks. prałat Walenty Piotrowski (il. 99).

19–27 października: misje święte prowadzone przez księży michalitów, połączone z nawiedzeniem figury św. Michała Archanioła z grotty

Il. 99 Poświęcenie kapliczki św. Walentego, 30 V 2019 r.

Il. 100 Projekt kaplicy cmentarnej

objawień z Monte Gargano. Zakupiono do świątyni kopię figury św. Michała, poświęconą przez księży misjonarzy.

2020

W Wielkim Poście początek epidemii koronawirusa. Ograniczenia uczestnictwa wiernych w nabożeństwach w kościele. Wprowadzenie transmisji mszy świętych i nabożeństwa *Gorzkich żali* w Internecie. W parafii odbywały się wszystkie nabożeństwa przy ograniczeniu do pięciu osób uczestniczących w Triduum Paschalnym i liturgii Świąt Wielkanocnych. W kościele miały miejsce kontrole policji i Sanepidu odnośnie do stosowania się do przepisów sanitarnych związanych z pandemią.

2020–2021

Wizyta duszpasterska (kolęda) miała miejsce w kościele na mszach świętych, w których uczestniczyli wierni z poszczególnych rejonów kolędowych parafii. Otrzymywali pamiątkowe obrazki z poświęconą kredą i wodą święconą, aby w swoich rodzinach modlić się o Boże błogosławieństwo.

2022

24 lutego: początek wojny rosyjsko-ukraińskiej. Do Polski masowo przybywali uchodźcy z terenów objętych wojną. Na prośbę władz państwowych i polskiego Episkopatu, parafia i miejscowe rodziny przyjmowały do swoich domów uchodźców z Ukrainy, a na starej plebanii został uruchomiony magazyn darów dla przybywających uciekinierów. Większa ilość zamieszkała w mogiłańskim dworku Konopków i została objęta pomocą gminy Mogilany.

23 kwietnia: w parafii odbyła się peregrynacja ikony Świętej Rodziny.

2023

9 czerwca: od ojców franciszkanów z Krakowa parafia otrzymała dar w postaci relikwii bł. Anieli Salawy z Sieprawia, patronki Franciszkańskiego Zakonu Świeckich, istniejącego w miejscowej społeczności.

2024

Na prośbę księdza proboszcza Józefa Milana parafia otrzymała relikwie bł. Rodziny Ulmów, męczenników z Markowej, polecając modlitwie rodziny z Mogilan.

- 14 lutego–28 marca, Wielki Post: nabożeństwa *Gorzkich* żali. Kazania pasyjne wygłosił ks. prof. Stefan Koperek, pochodzący z Mogilan, który świętował 60. rocznicę kapłaństwa i 70. rocznicę święceń ks. prof. Adama Kubisia, pochodzącego z Bukowa.
- 24 lipca: rozpoczęcie duchowego przygotowania do Jubileuszu 700-lecia istnienia parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach. Każdego 24 dnia miesiąca odbywała się uroczysta nowenna i msza święta, sprawowana przez księży rodaków. Jako pierwszy modlił się ks. prof. Stefan Koperek, któremu parafia zawdzięcza publikację jubileuszową *Gorzkie żale w Mogilanach* (Kraków 2024).
- 13 października: wizytacja kanoniczna biskupa Damiana Muskusa z wygłoszonym Bożym Słowem na mszach świętych i spotkaniami z poszczególnymi grupami modlitewnymi istniejącymi w parafii.
- 22 października: w kaplicy w Bukowie odbyła się uroczysta suma ku czci św. Jana Pawła II z wprowadzeniem jego relikwii.
- W listopadzie zaproszono wiernych do włączenia się w peregrynację wizerunku św. Bartłomieja Apostoła w rodzinach.

2025

Rok Święty ogłoszony przez papieża Franciszka i Jubileuszowy, 700-lecia parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach.

- 3–6 kwietnia: rekolekcje wiekopostne *Dar Bożej łaski w roku Jubileuszu Kościoła i 700-lecia naszej parafii*, wygłoszone przez o. Marka Żychowskiego OCist. z Jędrzejowa. Owocem rekolekcji była tygodniowa peregrynacja Różańca Świętego w rodzinach parafii.

W Roku Jubileuszowym na prośbę księdza proboszcza Józefa Milana, skierowaną do o. Rafała Ścibiorowskiego, opata klasztoru cystersów w Jędrzejowie, parafia otrzymała dar relikwii bł. Wincentego Kadłubka, które 22 czerwca zostały uroczystie wprowadzone do kościoła parafialnego przez ojca rekolekcjonistę, Marka Żychowskiego. W ramach przygotowań do Jubileuszu w parafii odbyły się konkursy: plastyczny dla dzieci, wiedzy o parafii dla młodzieży, a seniorzy mogli się podzielić swoimi wspomnieniami z uroczystości i z życia parafii. Została również wykonana pamiątkowa tablica na kamieniu, upamiętniająca Jubileusz. Z tej okazji powstała pieśń o św. Bartłomieju Apostole, opracowana przez chór parafialny.

- 31 sierpnia: uroczysta msza święta jubileuszowa z udziałem arcybiskupa Marka Jędraszewskiego i zaproszonych gości: księży rodaków, kapła-

nów pracujących w ostatnich latach w parafii, przedstawicieli władz samorządowych, szkolnych, poszczególnych grup i całej wspólnoty parafialnej. Owocem tego Jubileuszu jest niniejsza publikacja.

Osoby konsekrowane związane z parafią

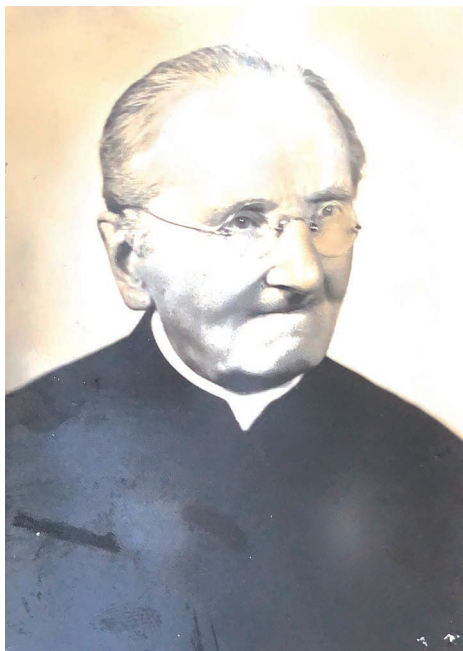
PROBOSZCZOWIE

?-1325-?	ks. Marek
?-1327-?	ks. Jan
?-1410	ks. Piotr
1410-1422	ks. Jan
?-1423	ks. Stanisław, syn Andrzeja z Płocka
1423-?	ks. Klemens ze Skarbimierza
1424-?	ks. Mikołaj, syn Andrzeja z Kazimierza
?-1435-?	ks. Jan
1440-1447	ks. Stanisław
?-1451-?	ks. Maciej
1454-1458	ks. Stanisław
1490-1503	ks. Jan
?-1513-?	ks. Stanisław
?-1529-1557/1558(?)	ks. Stanisław z Kazimierza
1558-1569	ks. Maciej Leszczyński
1569-1587	ks. Wawrzyniec z Główna
1587-1601	ks. Stefan Chojecki z Tyczyna
1601-?	ks. Stanisław Żórawski
?-1608	ks. Jakub Kancki (Kanczki)
1609-1631	ks. Zachariasz Roth
1631-1643	ks. Stanisław Wojnicki
1643-1661	ks. Bartłomiej Kazubski
1661-1672	ks. Paweł Więczkowiec
1672-1687	ks. Marcin Zygmuntowicz
1687-1732	ks. Marcin Baczyński
1733-1747	ks. Paweł Gorczyński

Il. 101 Ks. Walenty Piotrowski, lata 20. XX w.

Il. 103 Ks. Józef Żurawik, połowa lat 70. XX w.

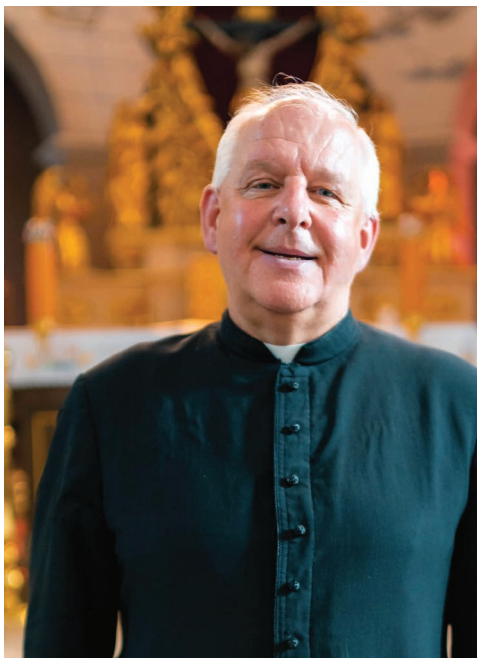
Il. 102 Ks. Józef Mazurek, lata 50. XX w.

Il. 104 Ks. Tadeusz Hańderek, 2008 r.

Il. 105 Ks. Tadeusz Targosz, 2009 r.

Il. 106 Ks. Józef Milan

1747–1764	ks. Jan Angielski
1764–1799	ks. Franciszek Ćwierzowicz
1800–1807	ks. Jan Skoczniowski
1807–1812	ks. Antoni Litwiński
1812 (1813?)–1859	ks. Stanisław Rechowicz
1860–1876	ks. Jan Makuch
1877–1879	ks. Andrzej Ciszek
1879–1881	ks. Andrzej Bański
1882–1929	ks. Walenty Piotrowski
1929–1958	ks. Józef Mazurek
1958–1979	ks. Józef Żurawik
1979–2008	ks. Tadeusz Hańderek
2008–2016	ks. Tadeusz Targosz
2016–	ks. Józef Milan (il. 101–106)

WIKARZY, ADMINISTRATORZY I REZYDENCI

ok. 1721	ks. Walenty Sobalski
ok. 1732	ks. Kazimierz Gradkowski

ok. 1748	ks. Krzysztof Czempowicz
ok. 1748	ks. Jan Kanty Zakrzewski, kapelan
ok. 1749	ks. Maciej Pałciewicz
ok. 1751	ks. Błażej Roźniatowski
ok. 1755	ks. Antoni Bodzański, rezydent
ok. 1777	ks. Krescencjusz
ok. 1777	ks. Didacus Pawluskiewicz
1777	ks. Michał Rupikiewicz
ok. 1784	ks. Maciej Szczepański
ok. 1807	ks. Maciej Paździorkiewicz, rezydent
1812	ks. Maciej Wawrzyn, administrator
ok. 1812	ks. Aleksy Lisowski, rezydent
?–1831	o. Franciszek Anioł Woytarowicz, rezydent
1837	ks. Franciszek Myszkowski
1840	ks. Jan Kostka
1841	ks. Jan Rybarski
1843	ks. Jan Zubrzycki
1844	ks. Michał Kleja
1846	ks. Piotr Wróbel
1849	ks. Stanisław Połaczek
1856	ks. Jakub Pyzikiewicz, administrator
1861–1862	ks. Maciej Figwer
1862–1873	ks. Roman Wiesiołowski, wikary, a później rezydent
1877–1878	ks. Jan Puchała
1879	ks. Andrzej Działkowiec
1872–1877	ks. Andrzej Bobek, wikary, administrator
1879–1880	ks. Jan Chryzostom Szafran
1882–1884	ks. Franciszek Krupnik
1884–1885	ks. Jan Figwer
1885–1887	ks. Józef Woźniak
1887–1888	ks. Ludwik Olszański
1888–1889	ks. Piotr Kaczmarczyk
1889–1893	ks. Stanisław Zasławniak
1893	ks. Władysław Reifuss
1893–1895	ks. Franciszek Krupa
1895	ks. Sebastian Suski
1895–1896	ks. Jan Kanty Bieroński
1896–1897	ks. Józef Zieliński

1897–1900	ks. Jan Kapel
1900–1902	ks. Jan Nowak
1902–1903	ks. Wojciech Szyt
1903–1908	ks. Jan Karcz
1908–1913	ks. Aleksander Ciepiałek
1913–1916	ks. Władysław Wójtowicz, wikary
1916	o. Jan Florian Butkowski, karmelita, zastępca wikarego
1916–1917	ks. Jan Gancarczyk
1917–1939	ks. Władysław Polony
1935–1937	ks. Kazimierz Kasprzyk
1937–1941	ks. Jan Krupa
1941–1943	ks. Ireneusz Hojdys
1943–1945	ks. Julian Barcik
1945–1949	ks. Stanisław Piątkowski
1949–1951	ks. Józef Kuś
1951–1959	ks. Józef Ptak
1959–1961	ks. Marian Juraszek
1961–1962	ks. Adam Zoń
1962–1963	ks. Marian Piotrowski
1963–1966	ks. Piotr Kałamacki
1966–1969	ks. Feliks Formas
1969–1972	ks. Kazimierz Tulik
1972–1974	ks. Józef Wesołowski
1974–1977	ks. Michał Maciejczyk
1977–1978	ks. Jan Kaleta
1978–1980	ks. Stanisław Raczek
1980–1981	ks. Jan Radzik
1980–1982	ks. Andrzej Targosz
1981–1982	ks. Edward Czenczek
1982–1984	ks. Krzysztof Kopeć
1984–1986	ks. Stanisław Wątroba
1986–1988	ks. Bogdan Leśniak
1988–1990	ks. Włodzimierz Szatanik
1990–1993	ks. Wojciech Lasak
1992–1993	ks. Adam Olszewski
1993–1995	ks. Ryszard Ptak
1993–1995	ks. Stanisław Pitek
1995–1996	ks. Grzegorz Łomzik

1995–1998	ks. Robert Kumela
1996–2000	ks. Mirosław Kubek
1998–2000	ks. Ryszard Matuszyk
2000–2005	ks. Zbigniew Tarnawa
2000–2009	ks. Wiesław Gibas
2005–2010	ks. Dariusz Susek
2009–2011	ks. Wojciech Zahradnik
2011–2014	ks. Krzysztof Kasprzak
2013–2014	ks. Grzegorz Durbas
2013–2018	ks. Tadeusz Tokarz
2014–2022	ks. Robert Tupta
2018–2022	ks. Karol Kolczak
2022–nadal	ks. Rafał Bobek
2022–nadal	ks. Wojciech Wylegała (il. 107, 108)

Il. 107 Ks. Wojciech Wylegała

Il. 108 Ks. Rafał Bobek

KSIEŻA RODACY

ks. Ignacy Stachura CR
 o. Honorat Marcinkiewicz OSPPE
 ks. Julian Papież CR
 ks. Stanisław Krawczyk
 ks. Stanisław Wójcik
 ks. Adam Kubiś

ks. Stefan Koperek CR
ks. Zdzisław Budek
ks. Kazimierz Budek
ks. Wiesław Kiebuła
ks. Jarosław Sroka
ks. Marcin Szegda
ks. Krzysztof Nowak
ks. Grzegorz Bularz
ks. Tomasz Strzeboński
ks. Szymon Kapłon (il. 109–118)

Il. 109 Ks. Ignacy Stachura, 1963 r.

Il. 110 Ks. prof. Stefan Koperek, ks. prof. Adam Kubiś i ks. Tadeusz Hańderek.
Msza św. z okazji Złotego Jubileuszu Kapłaństwa ks. Tadeusza Hańderek,
Mogilany, 22 VI 2008 r.

Il. 111 Ks. Kazimierz Budek i ks. Zdzisław Budek z mamą, lata 70. XX w

Il. 112 Ks. Wiesław Kiebuła, ks. Józef Milan,
24 II 2025 r.

Il. 113 Ks. Marcin Szegda

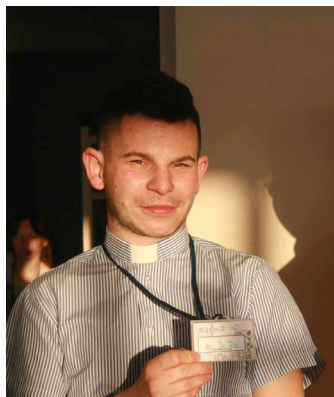
Il. 115 Ks. Krzysztof Nowak. Prymicje 1997 r.

Il. 114 Ks. Jarosław Sroka

Il. 116 Ks. Tomasz Strzeboński. Prymicje 2015 r.

Il. 117 Ks. Grzegorz Bularz

Il. 118 Ks. Szymon Kapłon. Prymicje 31 V 2020 r.

SIOSTRY RODACZKI

- s. Bernadetta Bularz
- s. Jadwiga Musiał
- s. Łucja Janina Liszka
- s. Teofana Bernadetta Ożóg
- s. Amalia Krystyna Żmuda

KS. JÓZEF MILAN (OPRACOWANIE)

Życie parafii

RADA DUSZPASTERSKA

Rada Duszpasterska w parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach została powołana w 1991 roku przez ówczesnego proboszcza, śp. ks. Tadeusza Hańderka. W jej skład weszło wówczas 22 parafian – osoby głęboko zaangażowane w życie religijne i społeczne naszej wspólnoty. Już od pierwszych dni istnienia Rada działała w oparciu o statut zatwierdzony przez Kurię Metropolitalną, pełniąc rolę organu doradczego wobec księdza proboszcza w sprawach duszpasterskich i organizacyjnych.

Podstawowym celem jej działalności było i jest wspieranie proboszcza w budowaniu parafii silnej duchowo, dobrze zorganizowanej i otwartej na potrzeby wiernych. Rada wnosi cenny głos świeckich w rozeznawaniu najważniejszych kierunków działania – zarówno w sferze liturgii, jak i życia wspólnotowego czy materialnego utrzymania parafii.

Dziś Rada liczy 19 członków. W jej gronie znajduje się m.in. pani Beata Kopta – katechetka z wieloletnim doświadczeniem, która przez 25 lat z oddaniem uczyła religii w Szkole Podstawowej w Mogilanach, a także w innych szkołach podstawowych i przedszkolach na terenie całej gminy. Jej świadectwo wiary i zaangażowanie w życie parafii to piękny przykład służby Kościołowi. W Radzie zasiada również pan Adam Stankowski, który od 35 lat z wierną troską i sumiennością pełni posługę kościelną. Jego codzienna obecność, dbałość o świątynię oraz przygotowanie liturgii stanowią cichy, lecz nieoceniony fundament życia religijnego naszej parafii.

Rada Duszpasterska stała się rzeczywistym narzędziem współodpowiedzialności za życie parafii. Spotkania odbywają się regularnie i są przestrzenią dialogu, w której rodzą się konkretne decyzje oraz działania mające bezpośredni wpływ na duchowy i materialny rozwój wspólnoty.

Zaangażowanie członków Rady oraz determinacja Księdza Proboszcza przyniosły w ostatnich latach szereg znaczących przedsięwzięć. Zrealizowano m.in. budowę nowej kaplicy cmentarnej, przeprowadzono modernizację części parafialnego cmentarza, zatroszczono się o odnowienie wnętrza kościoła parafialnego w Mogilanach, dokonano renowacji ołtarza Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Chorowicach, a także odbudowano zabytkową kapliczkę św. Walentego. Rada aktywnie włączyła się również w organizację obchodów jubileuszu 700-lecia parafii.

Członkowie Rady wspierają Księdza Proboszcza nie tylko przez udział w spotkaniach i pracach koncepcyjnych, ale również poprzez codzienną, konkretną pomoc – zarówno duchową, jak i materialną. Co miesiąc podejmują się zbiórki ofiar na potrzeby kościoła, troszcząc się o jego bieżące funkcjonowanie oraz potrzeby całej wspólnoty parafialnej (il. 119).

Il. 119 Rada Duszpasterska, 2025 r.

STANISŁAW KONOPKA

Dwór w Mogilanach

Mogilański dwór jest jednym z najpiękniej położonych w Polsce. Będąc rezydencją magnacką od czasów renesansu, stanowił chlubę kolejnych właścicieli. Stąd też ukuło się powiedzenie „Kto ma Chroberz, Mogilany, ten się liczy między pany” lub też „Kto ma Tyniec, Mogilany, ten z królami idzie w tany”. Pierwsze znane założenie dworskie powstało z inicjatywy kasztelana krakowskiego Spytka Jordana, który kupił majątek w 1560 roku. Inspirowany sztuką włoską wznosił pałac-willę z drewna na kamiennej podbudowie. Najprawdopodobniej jego architektem był Włoch Bartolomeo Ridolfi, współpracownik słynnego Giovanniego Marii Falconetta. Według jego projektu powstał także ogród, który przetrwał do dzisiejszych czasów

Il. 137 Dwór Konopków w Mogilanach, 1934 r.

STANISŁAW KONOPKA

Konopkowie w Mogilanach

Rodzina Konopków jest jednym z wielu starych rodów wywodzących się z Mazowsza, notowanych w XV i XVI wieku, z których wiele pozostało tam do dzisiaj. Konopkowie pieczętują się herbem Nowina, a ta część rodziny, która w XVIII wieku znalazła się w Małopolsce, pochodziła ze wsi Konopki – Jałbrzykówstok (koło Zambrowa). Pierwszym, który opuścił swoje rodzinne tereny, był Adam Konopka, skarbnik łomżyński, który poślubiając Barbarę Zapolską, wszedł w posiadanie wsi Rustweczko, znajdującej się dziś na terenie Ukrainy koło Mościsk, 15 kilometrów na wschód od granicznej Medyki. Tam też na świat przyszły ich dzieci, a wśród nich Józef Konopka, późniejszy właściciel Mogilan. Starszym bratem Józefa był Marcin, kanonik przemyski, dzięki którego protekcji młody Józef mógł trafić w późniejszych latach na dwór księcia Augusta Czartoryskiego. W trakcie wspólnej wyprawy do Warszawy, gdzie Marcin starał się u księcia o probostwo w Jarosławiu, przedstawił on swojego młodego brata kolatorowi, który to zaoferował się przyjąć go na swój dwór. Po powrocie do domu, Józef oświadczył swą wolę owdowiałej już matce, upadając jej do kolan i mówiąc: „Najukochańsza i najlepsza z matek, matko moja dobrodziejko, [...]. Przyjąłem łaskawe na dar księcia wojewody powołanie, lecz jeżeli miałoby to być niezgodne z Twoją wolą, jeśli miałabyś mi odmówić Twego błogosławieństwa, najdroższa matko, w takim razie porzucam fortunne prospekta i zostaję w domu”.

Tak rozpoczęła się historia Józefa Konopki, który później stał się marszałkiem dworu księżnej Zofii z Sieniawskich Czartoryskiej, a także zyskał tytuł łowczego sanockiego. W czasie konfederacji barskiej Józef, dbając o majątki Czartoryskich jako ich pełnomocnik, spędzał wiele czasu w Małopolsce, gdzie postanowił osiąść po zakończeniu swojej służby. Wtedy też z nadania królewskiego wszedł w posiadanie wsi Zajezerze (dziś Zajejorze) w okolicy Sandomierza, a od rodziny Mycielskich wydzierżawił

Wykaz autorów i źródeł ilustracji

Archiwum Parafii w Mogilanach: 48, 51, 52, 56, 57, 92–108, 110, 113, 119, 121–130, 132, 135, 136, 143

Archiwa Prywatne Parafian: 82, 84–91, 109, 111, 115–118, 120, 131, 133, 134

Archiwum Prywatne Rodziny Konopków: 137–140, 142, 144–148

Rafał Hryszko: 11, 12, 19, 60–62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 77–81, 112, 149, 150

Mikołaj Monita: 18, 21–23, 25–47, 49, 50, 53–55, 58, 59, 63, 65, 67, 69, 71, 73, 75, 76

Mateusz Paszta: 6, 13, 14, 20

MuzeumKrakowa: 4

Muzeum Niepodległości w Myślenicach: 15

Narodowe Archiwum Cyfrowe: 7–9, 10, 12, 24, 143

Strona Facebook Parafii Dębno: 114

Zdjęcia dzięki uprzejmości oo. Cystersów ze Szczyrzycy: 1–3

Spis treści

Słowo Proboszcza (ks. Józef Milan)	7
Słowo Ojca Opata ze Szczyrzycu (o. Szymon Mateusz Warciak)	11
Słowo Wójta Gminy Mogilany (Jerzy Przeworski)	13

Rafał Hryszko <i>Najstarsze dzieje Mogilan w perspektywie związków z klasztorem cystersów w Szczyrzycu</i>	17
Rafał Hryszko <i>Kościół i parafia św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach w późnym średniowieczu</i>	21
Rafał Hryszko <i>Kościół i parafia św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach w czasach nowożytnych</i>	25
Barbara Hryszko <i>Architektura kościoła św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach</i>	33
Barbara Hryszko <i>Wystrój artystyczny kościoła św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach</i>	41
Barbara Hryszko <i>Symbolika, sztuka, złoto</i>	75
Barbara Hryszko <i>Siedem wieków. „Siedem Słów” – siedem witraży</i>	79

Kartki z kalendarza dziejów kościoła i parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mogilanach z lat 1802–2025	99
Osoby konsekrowane związane z parafią	125
Proboszczowie	125
Wikarzy, administratorzy i rezydenci	127
Księża rodacy	130
Siostry rodaczki	133

ks. Józef Milan (opracowanie) <i>Życie parafii</i>		137
Rada Duszpasterska		137
Liturgiczna Służba Ołtarza		139
Lektorzy, szafarze komunii świętej		141
Chór Mogilanum		143
Chór młodzieżowy		147
Schola dziecięca		148
Franciszkański Zakon Świeckich		150
Róże Żywego Różańca		152
Ruch Światło-Życie		154
Domowy Kościół		156
Krąg Biblijny		159
Apostolat Margaretka		160
Grupa charytatywna		162
Wspólnota Mężczyzn św. Józefa		164

*

Stanisław Konopka <i>Dwór w Mogilanach</i>		167
Stanisław Konopka <i>Konopkowie w Mogilanach</i>		173

*

Wykaz autorów i źródeł ilustracji		187
-----------------------------------	-----------	-----

